

Orijinal Makale / Original Article

Tekstil ve moda tasarımı eğitiminde sektör iş birliğiyle yürütülen tasarım projelerinin taraflar açısından önemi

The importance of industry-partnered design projects for the parties in the textile and fashion design education

Nuray ER BIYIKLI

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye
Department of Textile and Fashion Design, Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Fine Arts, İstanbul, Turkey

MAKALE BİLGİSİ

Makale hakkında

Geliş tarihi: 30 Aralık 2020

Kabul tarihi: 23 Haziran 2021

Anahtar kelimeler:

İş birliği, tekstil ve moda tasarımı, tekstil ve hazır giyim sektörü, eğitim, tasarım projesi.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 30 December 2020

Accepted: 23 June 2021

Key words:

Partnership, textile and fashion design, textile and ready-to-wear industry, education, design project.

ÖZ

Yaratıcılık içeren ve endüstriyel bir disiplin olan tekstil ve hazır giyim alanında sektör kuruluşları ile eğitim programları kapsamında üniversitelerin, iş birliği yaparak projeler geliştirilmesinin taraflar açısından önemli kazanımları, değerli sonuçları vardır. Bilgi toplumunda yaşanan değişimler tüm alanlarda ve tüm sektörlerde değişime, dönüşüme, yenilenmeye öncülük etmiştir. Bu bağlamda tekstil ve moda tasarımı eğitiminde de programlar güncel bilgi, beceri ve yetkinlikler çerçevesinde, yeni teknolojiler doğrultusunda güncellenmektedir. Teknolojik gelişmeler sektör ve eğitim kurumlarını etkileşim içinde olmaya yönlendirmiş, iletişim kurarak iş birliği yapmayı gerektiren başlıca nedenleri oluşturmuştur. Bu makalede Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü'nde sektör ve sanayi kuruluşlarıyla geliştirilen tasarım projelerinin süreçleri ve sonuçları, üniversite sektör iş birliğini temel alan bir eğitim modeli kapsamında ele alınmıştır. Tekstil ve moda tasarımı eğitiminde iş birliğiyle gerçekleştirilen projelerde taraflar açısından süreç yönetimi ve hedeflenen sonuçlar gözlem, analiz, sentez yoluyla elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Akademik bilgi, beceri, yetkinlikler çerçevesinde, eğitim programları kapsamında sektör iş birlikleri geliştirmenin, akademik dünya ile sektörün iş birliği yapmasının önemine değinilerek, eğitim ve sektör açısından kazanımları ve yararları vurgulanmıştır. Tekstil ve hazır giyim sektörü ile tasarım konulu üniversite iş birliğini içeren kaynak sayısı oldukça az olduğundan çalışmada öncelikle "üniversite sektör/sanayi iş birliği" her sektör açısından ele alınmış, geniş bir yelpazede araştırma ve inceleme yapılmıştır. Özellikle endüstriyel üretimde sanayi ve sektör iş birliğini ele alan kaynaklar referans alınarak, makale konusuna uygun olan yaklaşımlar değerlendirilmiş ve yöntem belirlenmiştir. Çalışmaları ve araştırmaları bu konuyla ilişkili olan akademisyenler için kaynak oluşturarak bir yol açacağı düşüncesiyle, konu kapsamlı ve farklı açılardan referanslarla ele alınmıştır. Makale konusu tekstil ve hazır giyim alanında sektör firmalarının üniversitelerle iş birlikleri yapması, tasarım anlayışının gelişmesi, tasarım ve tasarım eğitimine yaklaşım açısından önemlidir. İşbirliğine dayalı tasarım projeleri kapsamındaki uygulama ve yürütme modellerine dayanan bilgilerle konunun ele alındığı bu çalışmanın farklı açılardan yaklaşımlarla daha sonra yapılacak çalışmalara öncü olması, katkı sağlaması beklenmektedir.

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail address: nuray.biyikli@msgsu.edu.tr

ABSTRACT

In the textile and ready-to-wear industry, a creative and industrial discipline in itself, businessuniversity partnerships as part of educational programs offer valuable major benefits to the parties involved. The changes in the information society have ushered in an all-encompassing flow of shifts, transformation and revisions. Accordingly, textile and fashion design education programs are updated with the latest information, skills, and competencies, and enriched with innovative technologies. Technological developments have created industry-school interactions, serving as the main motive for staying in touch. The article takes as references a number of resources on industrial and sectoral partnership in industrial manufacturing, assesses relevant practices and identifies a methodology accordingly at the Textile and Fashion Design Department at Mimar Sinan Fine Arts University. This article uses an industryuniversity partnership education model to address the implementation phases and the outcomes of design projects co-developed with business and industrial parties. The importance of building industrial partnerships as part of education programs and in line with academic level, skills, competencies has been addressed with an emphasis on the gains and benefits for the realms of education and industry alike. Due to the scarcity of resources on design partnership between a university and the textile and ready-to-wear industry, this article reviews “universityindustry partnership” across all the sectors, conducting a wide-ranging research and analysis. With the idea that it will open a way for academics whose studies and research are related to this subject, the subject has been discussed in a comprehensive and different perspective with references. The subject of the article is important for companies in the textile and ready-to-wear industry to collaborate with universities, to develop the understanding of design, and to approach design and design education. This study utilizes the implementation and execution models adopted in the partnered design project and is expected to lead and contribute to the future studies that would tackle different approaches in this field.

Cite this article as: Er Bıyıklı N. The importance of industry-partnered design projects for the parties in the textile and fashion design education. Yıldız J Art Desg 2021;8:1:23–32.

GİRİŞ

Sanayi devriminden itibaren üretim ve tüketim ile ilişkilendirilen endüstriyel üretim, özellikle insan yaşamında işlevin öneminin giderek artması, tüketici için tasarım unsurları taşıyan daha cazip ürünler üretebilmeyi hedefleyen bir yaklaşımla gelişmiştir. Üretim ve tüketimin küreselleşmesiyle hedef kitlenin taleplerini ve ihtiyaçlarını öngörebilen, yenilikçi bir yaklaşımla tasarlanan ve üretilen ürünlerle katma değer elde etmek ön plana çıkmıştır. Bu sebeple üreticiler açısından tasarımın değeri artmış, tüketici için daha fazla yenilik, teknoloji ve bilgi içeren farklılıklarla öne çıkan, hedef kitleye yönelik ürünler üretmek önemsenmiştir. Yaratıcılık içeren endüstri alanlarında, katma değerli ürün üretmek için tasarım gücünü geliştirmek veya artırmak, özellikle yeni rekabet stratejileri belirlemek gereklidir. Bu nedenle bilgi birikiminin merkezi olan eğitim kurumlarıyla ilgili sektörlerin ilişkilerini artırmak amacıyla yenilikçi iş birlikleri kurmak, rekabet gücünü desteklemek açısından çok önemli bir konuma gelmiştir. Sektör kuruluşları ekonomik büyümenin ve yatırımlara bağlı olarak teknolojik yeniliklerin merkezindeyken, üniversiteler bilgi birikiminin, yeniliğin ve yaratıcılığın merkezidir. Her alanda olduğu gibi endüstriyel alanlarda da iş birlikleri yaparak ilerlemek, güçlü yönleri birleştirerek gelişmek son yılların en önemli ge-

rekliliğidir. Üniversitelerde araştırılan geliştirilen bilginin, iş birliği projeleriyle uygulamalı araştırmaya dönüşmesi ve üretime kazandırılması, sektörlerin rekabette üst sıralara çıkmasını desteklemektedir. Yaratılan fikirlerin, süreçler bütünü olan projeler kapsamında katma değerli ürüne başka bir ifade ile ticari ürüne dönüşmesi, üniversite sektör iş birliği projeleriyle daha hızlanır, taraflar açısından daha da yararlı kazanımları olan sonuçlar elde etmeyi sağlar. Son yıllarda üniversitelerde birçok etkene ve nedene bağlı, değişen eğilimler ve yeniliklere uyum gösterecek şekilde ders programları ve içerikleri güncellenmektedir. Bu doğrultuda eğitim öğretime katkı sağlamak amacıyla iş birlikleri geliştirmeye uygun çözümler üretilmektedir.

Sektörlerin üniversitelerle iş birliği yapmasındaki temel faktör, yenilik stratejisine ve yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaçla beraber, geleceğe yatırım yapmanın gerekliliği olmalıdır. Teknolojinin gelişimiyle birlikte yaratıcı sektörlerde yetişmiş insan kaynağına olan ihtiyacın artması firmaların, üniversitelerin araştırmacı ve yenilikçi yönlerinden ve bilgi birikiminden destek alacağı iş birliklerini artırmasını gerektirmiştir. Değişen tüketim anlayışına bağlı olarak güncel veya gelecekteki hedef kitlenin değişen beğeni, tercih ve talepleri karşısında üretim kalitesinin tek başına yeterli olmadığı tüm sektörler için tespit edilen bir durumdur. Bu nedenle farklı, özgün ve yaratıcı ürünlere olan eğilim, tasa-

rıma ve tasarımcıya olan gereksinimi arttırırken, bu durum tasarım eğitiminin daha da önem kazanmasını sağlamaktadır. Özellikle son yıllarda yaratıcı sektörlerin üniversitelerin tasarım bölümleri ile iş birlikleri yaparak yaratıcı, rekabetçi ve bilgi temelli yönlerini geliştirme eğilimleri bu doğrultuda dikkat çekmektedir.

Türk tekstil ve hazır giyim firmaları, kalkınmak için geleceğe yatırım yaparken eğitimin içinde olmak, eğitimden destek alarak tasarımcı adayı öğrencilerle eğitimleri sırasında iletişim kurmak, iş birlikleri yapmak gerektiği düşüncesine artık çok daha yakındır. Ülkemizde sektörler ve kurumlar yenilik kavramını sindirdikçe, değerini anladıkça tüm alanlarda tasarımın önemi giderek artmaktadır. Disiplinlerarası iş birliği ortamında gelişen, tasarım içerikli proje oluşturmanın önemi kurumlar tarafından da desteklenmesinde ancak devamlılık sağlanabilir, başarılı sonuçlar elde edilebilir.

Türk tekstil ve hazır giyim sektörü güçlü yönleri ile dünya pazarlarında söz sahibi bir konumdadır. Sektör firmaları, pazar payını korumak ve arttırmak, ürünlerinin kalite standartlarını yükselterek rekabet düzeyini daha da ileri taşıyacak, yaratıcı fikirlerle geliştirmek ve ilerlemek hedefindedir. Özellikle bu neden, yenilik ve yaratıcılığın karşılığı olan inovasyon için üniversitelerle iş birliği yapmanın önemini her geçen gün daha da anlaşılır kılmaktadır. Tarafların kazanımları açısından bu iş birliklerinin sürekliliğini sağlayabilmek önemlidir, süreklilik sorunlara ve tarafların gereksinimlerine uygun çözümler geliştirildiğinde sağlanabilir. Projelerde sürekliliği sağlamak için özellikle iş birliği yapılan firmaların yöneticilerinin ve her düzeydeki çalışanın, üniversite sektör iş birliğinin kazanımlarına özgün, yaratıcı ve yenilikçi tasarım geliştirmenin önemine inanması, değer vermesi gerekmektedir. Çünkü iş birliği süreçlerinde tarafların güçlü yönlerini birleştirmeleriyle başarı elde edilir. Tarafların iş birliği sırasında geliştirdikleri çözümler ve elde edilen deneyim proje sonrasında ekipler açısından geliştirilebilir kazanımlara dönüşmektedir.

Bu çalışmada, endüstriyel üretimle direkt ilişkili ve yaratıcılık içeren bir disiplin olan tekstil ve moda tasarımı eğitiminde, eğitim modeline uygun olarak gerçekleştirilen üniversite sektör iş birliğinin gerekliliğine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Tekstil ve hazır giyim sektöründe firmaların tasarım gücü ile rekabet yarışında ilerleyebilmesi için üniversitelerle iletişim içinde olmasının kazanımları özellikle vurgulanmıştır.

ÜNİVERSİTE-SEKTÖR İŞ BİRLİĞİ

Endüstriyel üretimde bilgi çağının gerekliliği olarak rekabette üstünlüğe öncülük eden, teknolojik gelişmeyi destekleyen, her alanda ilerlemeyi sağlayan en önemli kaynak bilgidir. “Üniversiteler bilgi üretimi alanındaki birikimleri nedeniyle bilgidir yeniliğe, yenilikten de ticari ürüne giden süreçte önemli bir konumda bulunmaktadır” (Erdil ve Pamukçu ve Akçomak ve Erden, 2013, s.102). Bilginin kaynağı

olan üniversitelerin, yeniliğin amaçlandığı her çeşit etkinlikte paydaş olarak yer alması özellikle bu nedenle önemlidir.

Disiplinlerarası iş birlikleri tarafların uzman oldukları alanlarda karşılıklı yeteneklerini paylaşarak birbirlerini tamamlamalarını sağlarken, bilgi ve deneyim gibi tarafların sahip oldukları donanıma hızlı bir biçimde ulaşabilmelerine de yardımcı olur (Erdil, vd. 2013). Bu nedenle taraflar açısından hedeflerin en olumlu sonuçlarıyla elde edildiği, süreç ve sonuç odaklı kazanım içeren etkinliklerin en önemlisi üniversite-sanayi iş birliğidir.

Üniversitelerle, ilgili sanayi kuruluşlarının veya sektör firmalarının bir araya gelerek; bilgi birikimi, donanım ve deneyimlere bağlı olarak gelişen uzmanlıklar, alanında yeterli ve yetkin insan kaynağı gibi güçlü yönleri katma değer yaratmak, kalkınmayı desteklemek amacıyla birleştirilerek, yenilik içeren etkinlikler ve kazanım esaslı projeler geliştirilmesine üniversite-sektör/sanayi iş birliği adı verilmektedir.

“Üniversiteler bilimsel düşünce ve yeniliklerin oluşturdukları yerlerdir ve burada oluşturulan bilgi, birikim ve uzmanlıklar kurumlara belirli mekanizmalar kanalıyla transfer edilmektedir. Böylece kurumlar bu bilgileri kullanarak yeni ürünler üretmektedirler” (Yalçıntaş, 2014, s.90).

Üniversitelerin bilgi üretirken, yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmek üzere iş birliklerine yatkın olmaları güncel kalabilmeleri ve hitap ettikleri sektörlerle uyumlu ilerleyebilmeleri açısından önemlidir.

“Birçok ülkenin 21. yüzyılın başında, bilgiyi elde etme, bilgiye sahip olma ve kullanma seviyesi, uluslararası pazar paylarının azlığı veya çokluğu ile ilgili olarak karşımıza çıkmakta ve bu ülkelerin pazar payları sahip oldukları bilgi seviyesi kadar olmaktadır” (Yücel, 1997, s. 4).

Dünya pazarlarında yer alan firmalar, yaratıcı ve yenilikçi ürünleri ile rekabet yarışında yer alabilmek için rakiplerinden farklılaşmalarını sağlayacak veya destekleyecek yeni yöntemler geliştirmek zorundadır (Er ve Er ve Manzaçoğlu, 2010). Sanayinin ve üretim tabanlı sektörlerin, üniversitelerle iş birliği yaparak ilerlemeye ve büyümeye katkı sağlayabilmesi için kalkınma hedefleri arasında bilgiye dayalı yenilik (inovasyon) öncelikli bir konumda olmalıdır.

“Günümüzde üniversitelerin önemli işlevlerinden biri, iktisadi büyümeye ve inovasyona destek olmaktır. Özellikle 1990’lardan bu yana bilgi birikiminin iktisadi büyüme üzerindeki etkisi daha iyi anlaşılmakta, üniversitelerin beşerî sermaye, bilgi ve ticarileşen uygulamalı araştırmalar yürütmek suretiyle ekonomik büyümeye yapacakları katkılar ön plana çıkmaktadır” (Erdil, vd., 2013, s.102).

Ülkemizde son 15–20 yılda birçok sektör firması bilgi odaklı yaklaşımlar, çözümler ve hedefler çerçevesinde üniversitelerle ilişkiler kurmaya, iş birlikleri yapmaya ve etkinlikler düzenleyerek yenilenmeye daha fazla yönelmekte, ilgi göstermektedir. “Gelişen teknoloji, küreselleşme ve bilgi toplumunun sürekli farklılaşan gereksinimleri bu yenilenmeyi bugüne dek hiç olmadığı ölçüde gerekli kılmaktadır”

(Erdil, vd., 2013, s.103). Üniversitelerin bilgi üretirken, yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmeye uygun iş birlikleri kurabilmeye yatkın olabilmeleri önemlidir. Çünkü bilginin üretildiği yapılarla, bilgiyi teknoloji ile ürüne dönüştürerek pazarlayabilen yapıların iletişimi, gelişme ve kalkınma açısından gereklidir (Yalçıntaş, 2014). Üretimin içerisinde ideal ürünleri geliştiren, yeni teknolojilerin uygulayıcısı olan ekipler, teorik ve uygulamalı olarak bilgi üreten akademik alanlardan kopmamalı, iletişim içerisinde gelişmelerden haberdar olmalı, uyum içinde iş birliği kurabilme becerilerini geliştirmelidir. “Günümüzde üretimin çeşitlenmesinden dolayı rekabet artmıştır ve yenilik yapmak zorunlu hale gelmiştir. Yenilikçi üretim için bilginin üretilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir” (Tunalı ve Toprak, 2017, s.237). Tüm sektörlerde üretim teknolojilerinin gelişmesi ve çeşitlenmesi rekabet yarışını arttırmış, beraberinde fark yaratacak yenilikler yapmayı zorunlu kılan düşünce yapısını geliştirmiştir. Yer aldıkları sektörlerde aynı zamanda ülkelerini de markalaştıran firmalar için küreselleşen rekabette güç, yenilik ve farklılık içeren ürün tasarımlarıyla değerlendirilmektedir. Küresel rekabette temel unsur olan tasarım gücünün geliştirilebilmesinin en önemli araçlarından birisinin üniversite sektör iş birliği olduğunun anlaşılması, zor ve sabır isteyen bu iş birliği sürecinde kolaylaştırıcı destek ve değişiklikleri de beraberinde getirmektedir (Kiper, 2010).

TEKSTİL VE HAZIR GIYİM SEKTÖRÜ AÇISINDAN ÜNİVERSİTE İŞ BİRLİĞİNİN GEREKLİLİĞİ

Ülkemizde üniversitelerle yapılan iş birliklerinin tarafların kazanımları açısından, belirlenen hedefler doğrultusunda en olumlu sonuçların elde edildiği sektörler arasında tekstil ve hazır giyim yer almaktadır. Diğer sektörlerde olduğu gibi “son yıllarda tekstil sektöründe de ar-ge büyük önem kazanmış, üniversite-sanayi iş birliği tekstil sektörünün her aşamasında yerini almaya başlamıştır” (Çelik ve Tufan, 2009, s.667). Tekstil ve hazır giyim sektöründe firmalar için üniversitelerle yapılan iş birliklerinde etkileşim, tarafların birçok açıdan kazanımlarla güçlenmelerini desteklerken; yeni araştırma alanlarının yaratılmasına ve bu iş birliklerinin sonuçlarıyla sürdürülebilir yeni fikir ve yaklaşımlar geliştirilmesine öncülük etmektedir.

Günümüz firmalarının son derece yoğun bir rekabet ortamı ve hızla değişen çevre koşullarına uyum göstermeleri, bir zorunluluk haline almıştır. Yenilik kavramı, son dönemlerde gelişen ve günden güne önemi artan bir işletmecilik kavramı olmuş hatta bir felsefe haline almıştır. Yenilik olgusu, sürdürülebilir rekabet üstünlüğünün kazanılması ve sürdürülebilmesi açısından maliyet liderliği, farklılaşma ve odaklaşma stratejilerine ilave olarak düşünülmesi gereken önemli bir stratejik seçenek olarak düşünülmelidir (Deniz, 2011, s.157).

Tekstil ve hazır giyim firmaları uluslararası pazarlarda yıllardır güçlü yönleri ile yer alırken, bu büyük mücadelede başarı artık rekabet gücüdür. Tekstil ve hazır giyim sektö-

rü için en önemli rekabet gücü ise tasarımdır. Firmaların rekabet yarışında güçlü kalabilmeleri için bilinen yol ve yöntemler artık yeterli değildir. Firmaların yeni iş birlikleri ve dolayısıyla yeni proje çeşitlerine yönelmesi gerekmektedir. Üniversitelerle sektörlerin iş birliği zorunlu bir gereksinim durumundadır. Bu gereksinim son yıllarda yeni iş birliği modellerinin geliştirilmesine sebep olmaktadır (Kiper, 2010). Üniversite-sektör iş birliklerinin birçok çeşidi olmakla birlikte tekstil ve hazır giyim alanında amaç ve hedeflere ulaşmak açısından en iyi sonuçların “tasarım projesi” ile elde edildiği bilinmekte ve görülmektedir.

Uluslararası pazarlarda rekabet küreselleşirken bu rekabet yarışında başarılı olabilmek ve rekabet üstünlüğüyle baş edebilmek için firmalar teknolojilerini ileri düzeye taşıırken, araştırma geliştirme çalışmalarıyla desteklenen yenilik içeren nitelikli, özgün, yaratıcı tasarım yapabilme yönlerini güçlendirilmelidir (Yücel, 1997). Tekstil ve hazır giyim sektöründe üniversite ilişkileri, uzun yıllar sektörün veya sanayinin üniversiteleri kalkındırması, donanım olarak desteklemesi şeklinde gerçekleşmiştir. Ancak gelişmiş ülkelerde üniversitelerin sektör ve sanayi kurumlarıyla iş birliği yaparak ulusal gelişime katkı sağladığının izlenmesi, bu iş birliğinin kazanımları ile gelişmenin, kalkınmanın karşılıklı olduğunun anlaşılması, üniversitelerle ilişki kurma konusuna ilgiyi artırmıştır.

Tekstil ve hazır giyim sektörü gerek ihracat gerek istihdam gerekse katma değer bakımından yıllarca ülkemizin kalkınmasında öncü sektör olmuştur. İç ve dış gelişmelerden çok çabuk etkilenen tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet avantajını devam ettirebilmesi için dünyada tekstil ve hazır giyim sektöründe meydana gelen gelişmeler ve özellikle son yıllarda yaşanan küresel kriz nedeni ile uygulanacak yeni politikalar dâhilinde yeniden yapılanması önem taşımaktadır (Alüftekin ve Yüksel ve Taş ve Çakar ve Bayraktar 2009, s.1).

Yaşanan ekonomik krizler firmalar açısından yenilik faktörüne ilgiyi arttırırken, yöneticileri tasarım içerikli yeni arayışlara yönlendirmiştir. Bu yönelim tasarımla yaratılan ve elde edilen rekabet avantajının sürdürülmesinde, yenilikçi düşünce ve bilgi paylaşımının gerektiğinde kullanılacak bir araç olmamasına, bu konuda bir strateji belirlemek gerektiği bilincinin oluşmasına sebep olmuştur. Yenilikle elde edilen başarılar firmaların temel becerileri olduğu zaman süreklilik sağlanabilir ve bu bir firma stratejisi olduğunda ise hedeflenen başarı elde edilir (Deniz, 2011). Son yıllarda üniversite-sektör ve sanayi iş birlikleri özellikle devlet tarafından desteklenerek ulusal düzeyde teşvik edilen çalışmalar kapsamına alınırken, sektör için de önemsenen konuların başında gelmiştir.

Özellikle kriz dönemlerinde dar boğaza giren tekstil ve hazır giyim firmaları, tasarım gibi özel ve özgün konularda üniversitelerle iletişime yönelirken, karşılıklı kazanımların hedeflendiği iş birliği uygulamalarında ise hızlı bir artış olduğu görülmektedir (Kurt ve Yavuz, 2013). Çünkü yaratıcılığın

daha ön planda olduğu sektörlerde rekabet avantajı, yenilik ve farklılık içeren tasarım ve ürünlerle sağlanabilmektedir, düşünceyle tekstil ve hazır giyim firmaları iş birliği talep ettikleri bölümlerin eğitim modeli kapsamında yenilikçi projeler geliştirmeyi talep etmektedir. Yürütülen projelerin sonuçlarıyla görülmektedir ki, iş birliği ve bilgi alışverişinin etkin bir şekilde yürütülmesi tarafların yeni ya da tamamlayıcı kaynaklara ve becerilere erişmesini kolaylaştırmaktadır.

Endüstriyel üretimde tüketim odaklı yaklaşımın önemsenmesi tüketicinin istek ve arzularının ürünle olan etkileşimini ön plana çıkarmış, buna bağlı olarak hedef kitleye yönelik yeni ürün yaratma sürecinde tasarımın önemini arttırmıştır (Öztürk, 2016). Birçok sektörde olduğu gibi tekstil ve hazır giyim sektöründe de küresel veya yerel düzeyde tüketicinin bilinç düzeyi, tüketim yaklaşımları ve tercihlerinin değişmesi tasarım ve üretim süreçlerinde yeni arayışlar, beraberinde yeni çözüm yöntemleri araştırmayı gerektirmektedir. Ürünlerin sürekli yenilediği bir ortamda tasarım ve yenilik konularına ilginin gittikçe artması artık kaçınılmazdır. Ürün geliştirme sürecinin önemli unsuru olan tasarım, ürün yenileme sürecinin de temel bir fonksiyonudur ve rekabet edilebilirliğin gelişmesi için gereklidir. Çünkü tekstil sanayi ve hazır giyim sektöründe firmaların, ürünlerin sürekli yenilediği rekabet ortamında, ürün tasarımına destek olacak iş birlikleri yaparak ve yeni yöntemler geliştirerek ürün geliştirme ve yeni ürün üretme sürecinde ekiplerin yaratıcılığını destekleyen eylemler içerisinde olmaları gerekmektedir (Büyükoçkan, 2005).

Sektörden gelen talepler doğrultusunda yeni fikirler ve özgün tasarımlar içeren, ticarileşebilir düzeyde ürünler tasarlamak üzere “üniversite sanayi iş birliği” kapsamında, tarafların yapılarına uygun olan projeler gerçekleştirilmekte, iş birlikleri kurulmaktadır. Bu iş birliklerini akademisyenler ve sektörden uzman kişilerin tarafların imkanlarının, yararlarının ve gereksinimlerinin gözetilerek, yapılarına en uygun şekilde tanımlayarak planlamaları ve yürütmeleri önemlidir (Bıyıklı, 2014).

Firmalar, ihtiyaçlarını iyi analiz ederek eksik ya da tamamlamak istedikleri yönlerini tespit etmeli, araştırma ve analize dayanan bilinçli iş birlikleri geliştirmeli, uzmanlık alanına göre üniversitelere yönelmelidir. Üniversitelerin ve sektör kuruluşlarının, yapılarına, bünyelerine uygun olarak araştırma, geliştirme içeren tasarım projeleri geliştirmek amacıyla iş birliği yapmaları hedeflere ulaşmak yönünden önemlidir. -Üniversite Sanayi İş Birliği- adı altında sektör ve sanayi kuruluşları ile gerçekleştirilen; yeni bilginin, yaratıcı fikrin, tasarım ve üretim yöntemlerinin bulunduğu bu projelerin sürekliliğinin sağlanmasıyla, hedeflenen kazanımların istenilen düzeye ulaşması mümkündür. Bu iş birliklerinde özellikle öğrenciler için eğitimleri sırasından teori ile pratiği birleştirerek etkileşimli profesyonel bir gelişim süreci kurgulanmalıdır. Bu tarafların beraber ilerleyebilmesi ve gelişebilmesi adına çok önemlidir. İş birliği projelerinde taraflar arasındaki doğru etkileşim iki taraf içinde destekleyici

ci bir faktörken, sürekliliğin de öncüsüdür. Proje süreçlerinde profesyonel ortamda ihtiyaçları birlikte karşılamak üzere problem çözmede teorik ve pratiğin bütünleşmesi, tarafları birbirine yaklaştırarak uzmanlığın gelişmesi sağlamalıdır. Tekstil ve hazır giyim alanında uygulanan bu projelerde etkileşimli iş birlikleriyle akademik bilgiyi kampüslerin ötesine, uygulamalı bilgiyi fabrikaların dışına taşıyarak üniversitenin ve endüstrinin beraber ilerleyecekleri, ihtiyaca yönelik yenilikçi fikirlerin geliştirildiği dayanışma ilişkisi kurmak amaçlanmalıdır (Çelik ve Tufan, 2009).

TEKSTİL VE MODA TASARIMI EĞİTİMİ AÇISINDAN TASARIM PROJELERİNİN ÖNEMİ

Tekstil ve moda tasarım eğitiminde sektör firmaları ile iletişim içerisinde iş birliği içeren çalışmalar yaparak eğitim öğretime katkı sağlamak giderek daha da önem kazanmaktadır. Tekstil ve moda tasarımı bölümleri için başarıyla yürütülen ve sürdürülen sektör iş birliği etkinlikleri artık eğitimin bir parçası olma yönündedir. Tasarım eğitimine en kolay adapte edilebilen etkinlik, talep doğrultusunda kullanım alanına uygun dokuma, baskı ve giysi vb. tasarımı içeren koleksiyonların oluşturulduğu iş birliğiyle yürütülen projelerdir. Bu iş birliği projelerinin endüstriyel uygulama aşamalarında elde edilen deneyim, bu süreçlerde karşılaşılan sorunlar, uygulamaların sonuçları ve bu sonuçlara bağlı olarak varsa problemlerin çözümüne dayanan veriler değerlendirildiğinde, tarafların gelişimine önemli katkı sağladığı görülmektedir (Bıyıklı, 2014).

Geliştirilen yenilikçi tasarımların endüstriye adapte edilme aşamalarına, teknolojik çözüm süreçlerine öğrencilerin de katılıyor olması, sektörün ihtiyacı olan yeterli ve yetkinliklerde tasarımcılar yetiştirebilmek açısından oldukça değerlidir. Projelerde yer alan öğrenciler hedef kitleye yönelik talep yaratacak nitelikte fikirler üretmek için geliştirdikleri tasarımlarını, endüstriyel üretime uygun çözümlerle üretme süreçlerini deneyimleyerek öğrenirler. Tasarım eğitiminde yaratıcılığı destekleyen ve teşvik eden, tarafların kazanım ve gelişiminin temel hedef olarak belirlendiği endüstriyel uygulama içeren tasarım projeleri ders kapsamında yürütüldüğünde öğrenimi hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Eğitim programlarında uygulamaya yönelik katılımcı öğrenme modelleri öğrencilerin mezun olmadan mesleğe daha da hazır ve donanımlı olmaları hedeflenerek planlanmaktadır.

Günümüzde tekstil, hazır giyim ve moda sektöründe çalışmak üzere tasarımcı yetiştiren eğitim programlarında öğrencilerin yeteneklerine odaklanılarak, yaratıcılığı ve özgünlüğü destekleyen, yenilikçi konu ve süreçler benimsenmektedir. Öğrenciler tekstil ve moda tasarımı eğitiminde özgün ve yenilikçi fikirlerle tasarım geliştirirken, yaratıcılık içeren tasarım fikirleriyle iş birliği projelerinin her aşamasında yer almaları ayrıca endüstriyel üretim sürecini anlamalarını kolaylaştırır, tasarımın üretime adapte edilme aşamalarında farkındalıklarını geliştirir. İş birliği projelerinde

farklı disiplinlerle bir arada çalışabildikleri üretim süreçlerinde yaratıcı fikirler geliştirebilmek için iş birliğinin önemi endüstri deneyimi içinde öğrenciler tarafından daha kolay kavranır (Kerimoğlu ve Güney, 2018). Eğitim ve öğretim programları teorik ve uygulamalı derslerden oluşan tekstil ve moda tasarımı bölümleri için endüstriyel pratiğin içinde olmak eğitim sırasında öğrencilerin yaratıcılıklarını daha da geliştirirken; tasarım sürecinde uygulamaya yönelik farkındalıklarını artırmaktadır. Ayrıca endüstriyel üretimde yaratıcılığın, bir sorun karşısında çözüm geliştirmek, yeni bir yöntem veya fikir üretmek de olduğunu deneyimlemelerini sağlamaktadır (Apaydın, 2015).

“Yaratıcı endüstrileri geliştirmek amacıyla, endüstri ve üniversite etkileşimlerinin ticarileşmesini sağlamaya yönelik yenilikçi girişimlere zemin hazırlamak gereklidir. Yaratıcı sektörler özelinde, üniversite sanayi ortaklıkları önem taşımaktadır” (Kerimoğlu ve Güney 2018, s.73). Yaratıcı endüstrilerle gerçekleştirilen iş birliklerinde yaratıcı, nitelikli, donanımlı ve yetkin tasarımcılar yetiştirmek amaçlanırken, teorik ve uygulamalı kazanımlarının yanı sıra öğrenci için deneysel bir süreç olan endüstriyel üretim ortamında bilgi edinerek pratik yapma ortamı oluşur. Tasarım projelerinin süreçlerinde yeni bilgilerin üretilmesi, üretilen bilgilerin akademik açımlarıyla eğitimin içinde öğrencilere aktarılması, tekstil ve moda tasarımı gibi endüstriyel uygulamalı alanlarda eğitim içeriklerine katkı sağlamakta, desteklemektedir. Disiplinlerarası iş birliğinin, yeni ürün üretmenin ve geliştirmenin vazgeçilmez olduğu bu dönemde; tekstil ve moda tasarımı eğitiminde tasarım derslerinin çıktılarının veya projelerin sonuçların geliştirilen teknoloji ve üretim yöntemleri ile desteklenerek, üretime adapte edilebilir düzeyde olması sektörün ve eğitimin geleceği açısından önemlidir. Bu nedenle iş birliği projelerinde, taraflar uzmanlıklarını, donanımlarını, kabiliyetlerini doğru tanımlayarak karşılıklı beklentileri ve hedefleri iyi belirlemelidir. İş birliği amacının ve sektörden gelen talebin ekipler tarafından iyi anlaşılması, benimsenmesi, eğitim kapsamında uygulanan tasarım projelerinden beklenen ve istenen sonuçları elde etmek için gereklidir. Fikirlerin yeni veya iyileştirilmiş ürün oluşturma amacı taşıyan tasarım projelerinin sonuçlarından, özellikle tasarım nitelikleriyle ticarileşebilir düzeyde talep yaratması beklenmektedir. Taraflar proje sonuçlarının katma değer yaratacak, uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak düzeyde olmasını amaçlayarak süreci yönetmelidir. Bu doğrultuda firmaların yeni ürün tasarımına yönelik üretim yöntemleri geliştirmeye veya tasarıma yönelik üretim yönteminde yenilik yapmayı destekleyen bir yaklaşımda olması, üniversiteler tarafından yenilikçi projelerin başarısını destekleyen en önemli unsur olarak görülmektedir.

Endüstriyel üretimle ilişkili olan eğitim programları ve içerikleri sürekli kendini yenileyebilme özelliğiyle sektörün değişen gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Üniversite sektör iş birliği kapsamında geliştirilen tasarım projelerinde, tasarım eğitiminde var olan yöntem ve yaklaşımlara ek

olarak, eğitimde yenilenme ve değişim yaklaşımıyla, firmalarla süreçlerin bir arada yürütüldüğü proje modelleri denenmekte ve uygulanmaktadır. “Tarafların birbirlerini tanımalarına, istek ve ihtiyaçlarını doğrudan birbirlerine iletebilmelerine imkân tanıyacak iletişim kanallarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir” (Peker ve Ar ve Baki 2014, s.118). “Projeler, üniversitelerle iş birliği kurmak isteyen kurum ve kuruluşlarla üniversitelerdeki araştırmacıları bir araya getiren bir köprü işlevi görür” (Erdil, vd.,2013, s.102). Eğitim programlarında sektör ile iş birliği içinde uygulamalı araştırmaya uyumlu ders işleyiş biçimleri geliştirilirken, endüstrinin hâkim olduğu teknolojiye adapte olmak, pratik yapılan uygulama süreçleriyle bilgi edinmek önceliklidir.

Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde üniversiteler, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yanı sıra temel ve uygulamalı alanlarda bilgi üretmek ve bu bilgileri özel sektör birimlerinin karşılaştıkları sorunlara pratik çözümler getirerek katkıda bulunmak zorundadır. Üniversitelerin teorik ve temel bilgilerinden yararlanılarak sanayinin ihtiyaç duyduğu yaratıcı ve nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak sanayi iş birliği ile mümkündür (Aktaş, 2019, s.38).

Ülkemizde üniversite sektör iş birliği kapsamında yapılabilecek iş birliklerinde tarafların ilişki ve iletişimlerinin gerektiği kadar güçlü olmaması bir güven sorununa sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak eğitim programlarında amacına uygun, sektörün beklenti ve taleplerine yönelik iş birlikleri geliştirmekte tarafların yeterince cesur olmadıkları da gözlenmektedir. Endüstriyel alanlarla iletişim ve ilişki içerisinde olan üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetlerini bir yandan sürdürürken, zorluklara rağmen sektörün işleyişine uyum sağlayan bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. Bilginin tam olarak değerine ulaşması, uygulamaya veya üretime uyarlanır düzeyde olabilmesi için çaba gösterilmektedir. Üniversite sadece eğitim-öğretim eylemi içerisinde öğrenci yetiştiren bir kurum değildir. Başarı öğrencilerin bilgi, beceri ve ileri görüş kazandırılarak dünya koşullarına ve gerçeklerine uygun, meslek alanına ne ölçüde entegre edilebildiğiyle doğru orantılıdır. Üniversiteler için özellikle de köklü üniversiteler için değişim dönüşüm sancılı bir süreçtir, değişime dönüşüme uyum sağlamak çok da kolay değildir. Üniversitelerin temel amaçları eğitim ve araştırma yapmaktır ancak uygulamalı alanlarda endüstriyel üretim ile içi içe olmak eğitim ve araştırmayı desteklemektedir. Üniversitelerin bilgiyi yaratırken muhafaza etmesi ve toplumsal fayda için paylaşması da önemlidir, son yüzyılda ülkemizde işleyişte ve bunların yapılış biçimlerinde pek fazla bir değişim görülmemektedir (Erdil, vd., 2013).

Tasarım, üretim, pazarlama ve satış süreçleriyle dünyanın önemli tekstil ve hazır giyim merkezlerinden biri olan ülkemizde, tasarımcıların eğitimi ve gelişimi, eğitimleri sırasında sektöre uyum sağlanabilen iş birlikleri içerisinde yetişmeleri önemli bir kazanımdır. Teorik derslerle temel mesleki bilgileri edinen tasarım öğrencileri için özellikle üçüncü ve dördüncü sınıfta aldıkları tassa-

rım dersleri kapsamında endüstriyel uygulamalı tasarım projeleri içerisinde yer alarak sektöre uyum sağlamayı eğitimleri sırasında kazanmaları önemli ve gereklidir. Öğrenciler yaratıcılığın ön planda olduğu tasarım projelerinde uygulama, deneme, denetleme ve sonuçlandırma süreçlerinde teknik ve teknolojik metotlar içerisinde öğrenimlerini sürdürürler. Böylece özgür ve yaratıcı fikirlerini endüstriyel üretim süreçlerinde üretime uygun tasarımlara dönüştürmeyi de deneyimlemiş olurlar. Bu projelerde öğrenciler sorgulama ve akıl yürütme aşamalarında sektöre uyumlu fikir geliştirme becerisi kazanırken; geliştirdikleri fikirlerde aynı zamanda özgürlüklerini sergileme çabası içinde oldukları da görülmektedir.

Disiplinlerarası bir alan olan tekstil ve moda tasarımı eğitiminde uygulama yaparak, yaşayarak, deneyimleyerek öğrenmek mesleki gelişimin en önemli kısmıdır. Özellikle tasarım derslerinde uygulama detayları ve üretim süreçlerine dair bilgiler sahada öğrenilmedikçe teoride kalmakta, staj sürelerinde ya da sadece işletme gezilerinde görülen ya da edinilen bilgilerle sınırlanmaktadır. Sektör iş birlikleri, öğrencilerini mesleğe daha hazır ve daha yetkin olarak yetiştirmek isteyen tasarım bölümlerinin eğitim içerikleri için çok önemli ve değerlidir. Sektör firmaları ile ortak yürütülen projelerde sağlanan pratik yaparak öğrenmek tekstil ve moda tasarımı eğitiminde önemli bir öğrenim sürecidir. Başlangıcı ve yürütülmesi çok da kolay olmayan bu projeler, tarafların birlikte çaba sarf etmelerini ve emek vermelerini gerektirmektedir.

İş birliği projeleri öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve eğitimlerine pratik yaparak katkı sağlamak açısından oldukça yararlıyken, diğer yandan eğitimleri sırasında bu projelerde yer almaları özellikle kariyer planlarını yönlendirmelerinde daha da bilinçli karar verebilmelerini desteklemektedir. Bilgi içeren proje çıktılarını, yaratılan fikirleri ve tasarımları üretime uyarlayarak yeniliğin gerçekleşmesi ve özellikle de ürünlerin ticarileşebilmesi bu iş birliğinin başarı göstergesidir. Tasarım projeleri ile öğrenciler lisans eğitimleri süresinde değişen öğrenme biçimlerine uyum sağlayan düşünce yeteneklerini geliştirirken; yaratıcılık içeren koleksiyon geliştirme süreçlerinde deneyim kazanırlar. Diğer yandan kâr amaçlı, zaman odaklı olan bu proje süreçlerinin uygulama aşamalarının tümüne tanık olmaları, proje sonuçlarını proje ekipleri ile değerlendirmelerini sağlamak hedeflemektedir. Bu yaklaşımla sektör kuruluşlarının ihtiyaçları, beklentileri ve talepleri doğrultusunda oluşturulan tasarım projeleri, araştırma ve çözüm yöntemleri içeren akademik yaklaşımlarla yönetilmekte; bilgi ve yetenek sahibi yaratıcı bireylerin fikirlerine öncülük etmek amacıyla yürütülmektedir. Bu nedenlerle firmanın proje ekibinde yer alan çalışanlarının, tamamlanan tasarım projelerinin tasarım ve üretim süreçlerinde, proje sonuçlarında karşılaşılan tüm tasarım ve üretim sorunlarına olumlu yaklaşarak çözüm odaklı bir tutum içerisinde olmaları beklenmelidir.

ÜNİVERSİTE SEKTÖR İŞ BİRLİĞİNDE “TASARIM PROJELERİ” ÖRNEĞİ

MSGSÜ., GSF., Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü kuruluş felsefesine sahip çıkan ve devam ettiren bir bölüm olarak, ilgili sektörlerle iş birliği içinde yaşayarak öğrenme yaklaşımıyla öğrencilerini yetiştirerek, eğitim öğretim faaliyetlerini çok yönlü olarak sürdürülmektedir. Öğrencilerin sanatsal yönlerini geliştirdikleri, mesleki bilgiler edindikleri dersler kapsamında hayal gücü ve yaratıcı düşüncenin engellenmediği özgün tasarımlar yapmaları desteklenmektedir. Sürdürülen teorik ve uygulamalı tasarım derslerin içerikleriyle araştırmacı, meraklı, sorgulayan, toplumsal sorumluluklarının bilincinde, etik değerlere sahip sektör açısından yeterli ve yetkin tasarımcılar yetiştirmek amaçlanmaktadır. Tasarım yaklaşımı açısından değerli ve önemli olan yaratıcı bakış açısıyla öğrencinin algı ve düşünce yapısını geliştirmek, teoride ve pratikte deneyimle desteklenen bir tasarım eğitimi modeli benimsenmektedir. Bu nedenle MSGSÜ., GSF., Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü'nde öğrencilerin eğitimleri sırasında edindikleri akademik bilgileri endüstriyel ortamda uygulayarak üretime dönüştürebilmelerine imkân sağlayan iş birlikleri kurabilmek önemsenmektedir.

İş birlikleriyle “üniversitelerde üretilen bilginin yeni ürün ve teknolojiye dönüşümünü sağlayan mekanizmalar etkinleştirilmelidir”. Çünkü “üniversiteler bilgi üretimindeki birikimleri nedeniyle bilgiden yeniliğe, yenilikten de ticari ürüne giden aşamada önemli bir konumdadırlar” (Karaçor ve Üçler, 2014, s.112).

Tasarım ve üretim teknolojilerinin ilerlediği, üst düzeyde geliştiği sektörler de yenilikçi ve fark yaratan tasarım kalitesi yüksek ürünler üretebilmek ekip çalışması gerektirmektedir. Günümüzde Ür-ge ve ar-ge ekiplerinin oluşumu, tasarım yaklaşımı ve tasarımcının konumu firmalar açısından artık daha da önemsenmektedir. Bu nedenle firmalar için ür-ge ve ar-ge ekiplerinde yer alacak tasarımcıların eğitimleri sırasında endüstriyel ortamda ekip çalışmasına katılarak gelişimlerini desteklemenin amaçlandığı iş birlikleri yapmak, bu süreçte kazanımların ne düzeyde olduğu ve desteğin ne düzeyde olduğu yakından ilgilenilmesi gereken bir konudur. Sektör firmaları özellikle bu nedenle tekstil ve moda alanında tasarımcı mezun eden bölümlerle iletişim içinde olmalı, daha etkili iş birlikleri yaparak eğitim sürecinde tasarımcının gelişimini desteklemelidir.

İş birliklerine ilk yıllarda öğretim üyelerinin sahip olduğu endüstriyel ağlar sayesinde başlanmış ve geliştirilmiştir. Böylece başlangıç aşamalarında ön yargıların kırılması daha kolay sağlanmış, öğretim üyelerinin endüstriyle olan ilişkileriyle gelişen iş birlikleri daha uzun süre sağlıklı sürdürülebilmektedir. (Kerimoğlu ve Güney, 2018). Sektör firmalarıyla iş birliği yapılarak gerçekleştirilen tasarım projelerinin yürütme esaslarını, iletişim dilini ve süreç yönetimini, tasarım ve üretim süreçleri çerçevesinde projenin geliştirilme aşamalarını planlayarak takip eden kişi proje yürütücüsü konumundaki akademisyenlerdir.

MSGSÜ., GSF, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü'nde sektör iş birliği ile yürütülen tasarım projelerinde planlama ve protokol aşamasından sonra öncelikle firmaların yarattığı talep ve sundukları beklentiler doğrultusunda konu ele alınır, içeriği uygun dersler kapsamında süreç başlatılır. İş birliği teklif eden firmaların tasarım ve üretim süreçlerine de bağlı olarak zamanlaması planlanarak arz ve talepler doğrultusunda geliştirilen tasarım projelerinin, eğitim programı ve akademik takvim ile uyumlu olması önemlidir. Proje başlangıcında doğru bir çalışma takvimi yapılması, taraflar açısından sürecin verimli ilerlemesi için gereklidir. Sektör iş birliğiyle gerçekleştirilen tasarım projelerinde olumlu sonuçlar elde edilebilmesi için projeyi doğru planlamak, iyi yürütmek ve adil yönetmek önemlidir. Başlangıç aşamasında bu çok da kolay değildir, doğru bir planlama yoğun bir çaba gerektirir. Eğitim programları kapsamında proje yürütmek, hedefe uyum sağlamak, bu yönde değişim göstermek eğitim programları, derslerin işleniş biçimleri ve sonuçları açısından sancılı bir süreçtir. Projelerin başlangıcında firma yetkilileri taleplere yönelik bilgi aktarımında bulunurken, dersin yürütücüsü akademisyen talep doğrultusunda konuyu ele alır, öğrencileri araştırma yapmak üzere kaynaklara yönlendirir. Öğrencileri hayal gücü ve yaratıcı düşünme yoluyla oluşan soyut fikirlerini somutlaştıracak, yetenekleri ile ifade edebilecekleri uygun malzeme ve teknikler konusunda aydınlatır, akıl yürütmeye dayalı olarak açıklamalar yaparak deneyimlerini aktarır ve paylaşır, böylece süreç ilerlemeye başlar. Firmanın açıklamaları, talepleri ve beklentilerini ifade ettiği toplantılar sırasında çözüm gerektiren bir problem olarak ele alınan proje konusu düşünce boyutunda oluşmaya başlar, çoklu fikirlerle gelişir ve firmanın hedef kitlesi, yer aldığı pazarın tercihleri gibi veriler doğrultusunda çözümlenmelerle ilerlenir. Öğrenciler tasarım derslerinde belirlenen konu kapsamında kavramsal yaklaşımlar oluşturur, esin kaynaklarını araştırır ve konuya uygun soyut düşüncelerini geliştirdiği fikirlerle tanımlamaya çalışır. Sezgi, hayal gücü, yaratıcı düşünce ve algı ile zihinde oluşan fikirler konuya uygun olarak şekillenmeye başlarken, öğrenci bu süreçte karşılıklı bilgi ve görüş alışverişleri içinde fikirlerini geliştirebildiği bir yaratım süreci içindedir. Analiz etme sürecinden sonra yaratıcı düşünce, hayal gücü ve verilerle biçimlenen tasarım süreçlerine yönelerek yenilikçi soyut düşüncelerini çizerek kâğıda aktarır ve ifadeye dönüştürür. Tasarım süreci proje yürütücüsü akademisyen ile etkileşim içinde geliştirilirken ve çözümler üretilir.

Tasarım projelerinde firma ekipleri paydaş sıfatıyla yer alarak işleyişe katkı sağlarken, proje yürütücüsü öğretim üyesinin öğrencinin yenilik yapma düşüncesine öncülük etmesi ve bu yönde fikir geliştirmesini desteklemesi, çözüm odaklı bir tutum içinde olması tasarım projelerinin başarısını etkileyen önemli faktörlerdir. "İzlenecek olan stratejinin etkinliğini güçlendirecek unsurlar ise, firma çalışan-

larının yenilik stratejisini benimsemeleri ve sahiplenmeleri üst düzey yönetimin süreklilik arz edecek desteği olacaktır" (Deniz, 2011, s.152).

Proje ortağı firma ile zaman zaman birlikte yürütülen değerlendirme görüşmeleri öğrencilerde sektöre yönelik öğrenme becerisini geliştirirken, ayrıca öğrencilerin firmaların ürün geliştirme ekipleriyle bir arada yeni yetiler ve bilgiler kazanması sağlanır. Bu nedenle proje sürecinde firmalarla kurulan iletişim çok önemlidir. Proje başlangıcında tasarım ve üretim ekipleri ile proje yürütücüsü ve projede yer alan öğrencilerin katıldığı toplantılar yapılması, tarafların birbirlerini tanımaları, anlamaları önemle gerekmektedir. Bu toplantılardaki diyaloglar sırasında bilgi paylaşımları ve etkileşimlerle ortaya çıkan görüşler, talebe ait fikirlerin oluşması, tasarım ve uygulamaya yönelik düşüncelerin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Projede, ekiplerin katıldığı ilk toplantıdan sonraki adım firmaya gerçekleştirilen araştırma gezisidir. İşletmeye yapılan bu araştırma inceleme gezilerine proje yürütücüsü ve dersi alan öğrenciler katılır ve firmayı tanıma, işletmenin olanaklarını öğrenme, üretim biçimini ve ürünleri incelemeye dair bir deneyim yaşanır. Öğrencilerin görsel ve işitsel olarak yaşadığı bu deneyimle soyut düşünceler gelişirken ürüne dair fikirler de oluşmaya başlar. Tasarım, herhangi bir şeyin zihinde öncelikle düşünce boyutunda geliştirme ve oluşturma, yaratma süreçlerinin hayali olarak kurgulandığı bir problem çözme etkinliğidir. Var olanı değiştirme eğilimi var olanı sorgulayan fikirlerle gelişmeye başlarken, bir problemi tespit edip çözüm getirme arayışları ise zihinde algı ve sezgiye dayanan fikirle oluşur.

MSGSÜ., GSF, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü'ne özel yetenek sınavı ile seçilen öğrenciler alanına uygun olan tasarımın gereklerini, yöntemini, bilgisini, yaratıcılık yaklaşımını eğitim programında yer alan teorik ve uygulamalı ders içerikleriyle edinir. Bütün bu dersler kapsamında öğrencilerin meraklı olma yönlerini geliştirmeleri desteklenir, gözlem yapabilme becerisi kazandırılarak araştırmacı olmaya teşvik edilir. Proje sürecinde öğrenciler bir talep karşısında belirlenen sürede ve bir süreç doğrultusunda ekip içinde iş birliğiyle çalışmayı öğrenir. Ayrıca bu iş birlikleri ile tekstil, hazır giyim ve moda alanlarında firmalar için tasarımcının endüstriyel ortamdaki görevi tanımlanır, ekip içerisinde çalışırken takım çalışmasının ve ilişkilerin önemli olduğu farkındalığı yaratılarak, geleceğe daha iyi hazırlık yapılır. Çünkü endüstriyel tasarım ve üretim süreci bireyselden çok takım olarak çalışabilme becerisi gerektirir. Bu projeler öğrencilerin profesyonel kavramları öğrenmesini sağlarken, endüstriyel veriler ışığında sektörün kuralları ve prensipleri konusunda gelişmelerini de desteklemektedir. Tasarım projeleri yaratıcı bir süreçle başlarken ürüne ait tanımlar ve gerekçeler netleşir, üretim sürecine yönelimle ilerlenir, ön ürünlerle denemeler yapılarak test edilir. Böylece öğrenciler, endüstriyel bir tasarım alanı olan tekstil tasarımı eğitimi kapsamındaki bu proje süreçlerinde tasarım sonuçlarının teknoloji içerikli endüstriyel ortamda geliştirmeyi ve üretimi öğrenir.

SONUÇ

MSGSÜ., GSE, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü'nde son 10 yılda, üniversite sektör iş birliği ile 30'dan fazla tasarım projesi gerçekleştirilmiş, ülke tekstil ve hazır giyim sektörüne birçok yeni fikir, yeni ürün ve tasarımcı kazandırılmıştır. Üniversite-sektör ilişkileri ile yürütülen bu projelerle birçok yeni uygulama yöntemi geliştirilirken, bu projeler öncülüğünde endüstriyel üretim yöntemleri eğitim programlarının içine katılarak akademik araştırma ve çalışmalara öncülük eden veriler elde edilmiştir. Sektör iş birliğiyle yürütülen tasarım projeleri akademisyenler ve öğrenciler için yenilikçi fikirlerin araştırma sonuçlarını endüstriyel uygulamaya dönüştürmek ve yeni araştırma alanları keşfetmek açısından önem taşımaktadır.

Akademisyenler özgür düşünce ve çalışma ortamlarında teorik ve uygulamalı dersler kapsamında daha iyi öğrenme biçimleri ile ileri düzey yetkinlikler için araştırma geliştirme yaparken, zihin sürekli sorgulama, deneyimleme ve yenilenme içerisindedir. Endüstrideki hızlı ve teknolojik değişime uyum sağlayabilmek, sektörün beklentilerini karşılayabilmek adına eğitimde de değişim ve yenilenme gereklidir. Deneysel öğrenme süreçleri içerisinde öğrencilerin endüstriyel ortamda yeteneklerini sergileme ve donanımlarını geliştirmenin yanı sıra takım çalışmasını öğreten sektör iş birlikleri, eğitimin içerisinde proje odaklı çalışma ve öğrenme süreçlerinin gerekli olduğunu göstermektedir. Bu neden de akademisyenleri ve yöneticileri daha esnek bir yaklaşımla yeni yöntemler geliştirmeye yönlendirmektedir.

Tekstil ve moda tasarımı gibi yaratıcılık gerektiren disiplinlerde ders içeriklerinde uygulamalı öğrenim ile yaratıcılığı ve yeteneği geliştirme her zaman önceliklidir. Endüstriyel üretime yönelik tasarım ve uygulama çözümlenmeleriyle eğitici ve öğretici olan tasarım derslerinde öğrencilerin yetenekleri ve yaratıcı yönleri araştırarak, uygulayarak geliştirirken, akademik bilgi, deneyim, sorun çözme becerilerine yönelik kazanımlarını desteklemek amaçlanmaktadır. Özellikle üçüncü ve dördüncü sınıf tasarım dersleri kapsamında uygulanan sektör iş birliği tasarım projelerinde fikrin ve yaratıcılığın üst seviyede olduğu özgün tasarımların, endüstriyel uygulama süreçlerinde geliştirilerek üretime katılması, ticarileşmesi hedeflenmektedir. Bu hedefle eğitim programı içinde yürütülen sektör iş birlikçi tasarım projeleriyle özellikle öğrenciler için değerli kazanımların olduğu tespit edilmiş, eğitimin ve sektörün gelişimi açısından da birçok olumlu sonuca varılmıştır. Tekstil ve hazır giyim sektöründe iş birliği yapılan firma ekibinin tasarım projelerine yaklaşımının verimliliği, tasarım sonuçlarının niteliğini etkilediği gözlenmiştir. Proje süreçlerinde firmalar, mevcut ürünlerinin tasarım yönlerinin iyileştirilmesi için farklı deneyimler kazanırken, geliştirilebilir yeni fikirler elde ettikleri gözlenmiştir. Önemli bir diğer tespit, tasarım projelerinde yer alarak tüm süreçlerde yetenekleri ve fikirleriyle öne çıkan öğrencilerin, sektör tarafının dikkatini çekmesi ve ortak projelerin mezuniyet sonrası iş tekliflerine olanak

sağlamasıdır. Özellikle öğrencilerin endüstriyel üretim süreçlerinde endüstriyel ekiplere katılarak iletişim yönlerini geliştirebilme şansı elde etmeleri, sektör iş birliklerinin en olumlu yönlerinden birisidir. Son yıllarda görülmektedir ki teknolojik gelişmeler ve yeni ürün geliştirme kavramının hâkim olduğu tekstil ve hazır giyim sektörleri için tasarımcı, artık sadece ürüne estetik değer katan kişiler değildir. Endüstriyel üretimde tasarımcıdan özel yeteneğinin yanı sıra çeşitli disiplinlerin bir arada çalıştığı ve iş birliği içerisinde çözümler ürettiği endüstriyel ekipler içinde yer alan, yenilikçi fikirleriyle öncü kişiler olmaları da beklenmektedir. Tasarlama-tasarım her bireyin ihtiyacı ve istekleri doğrultusunda yaptığı, yapabileceği bir eylem olabilir, ancak endüstriyel ürün; analitik ve sezgisel düşüncenin oluşturduğu fikirlerin estetik yaklaşımla yaratıma dönüştüğü, işletme disiplini ve pazarlama istatistikleri doğrultusunda geliştirilen ve mutlaka tasarımcının yer alması gereken ekiplerin çözümünü gerektirir. Ürün geliştirme, analize dayalı araştırma geliştirme ve fikir üretme ile başlar, çözümleme süreçlerinde bu fikirler olgunlaşır. Endüstriyel ekiplerde yaratıcı ve yenilikçi fikir geliştirmesi beklenen kişi tasarımcılardır. Tekstil ve hazır giyim sektöründe ürün geliştirme süreçlerinde tekstil tasarımcısı hayal gücü ile oluşturduğu yaratıcı ve yenilikçi düşüncelerini, fikirlerini çalışma ekibine en iyi en anlaşılır şekliyle özellikle de çizerek aktarma yeteneği olan düşüncelerini bu yöntem ile ifade eden kişidir.

Hedef kitle odaklı üretimde tasarım ve ürün geliştirme, tespit edilen problemin tanımlanması, ardından araştırma, probleme yönelik çözümler bulma, prototipler yaparak sonuçları test etme ve sonucu değerlendirme aşamalarını içeren süreçler bütününde bir ekip çalışmasıdır. Sektör iş birlikçi tasarım projelerinin süreçlerinde yenilikçi, özgün öğrenme yöntemleri ne ölçüde başarı ile yürütülürse, tasarım öğrencilerinin mezuniyet sonrası endüstriye uyumu o kadar mümkün olacaktır. Öğrenciler açısından öğrenme süreçlerinin yeni ve özgünlük içermesi mesleki gelişimin üst seviyede olmasını sağlamaktadır. Bu nedenlerle proje süreçlerinde tarafların öncü ve yeni fikirler geliştirmeye açık, sürecin bir etkileşim içinde zamanın aktif kullanıldığı, deneyim ve kazanım içeren bir öğrenme olduğunu kabul etmeleri çok değerlidir.

Etik: Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir etik sorun bulunmamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics: There are no ethical issues with the publication of this manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Aktaş G. G. (2019). İç Mimarlık Eğitiminde Üniversite-Sanayi İş birliği Modeli: Yerinde, Yapararak Öğrenme, Sanat ve Tasarım Dergisi, 35-49, 8.11.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/51009/665441> html adresinden erişildi.
- Alüftekin N. ve Yüksel Ö. ve Taş A. ve Çakar G. ve Bayraktar F. (2009). Küresel Krizden Çıkışta Kümelenme Modeli: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü Örneği, Zkü Sosyal Bilimler Dergisi, cilt 5, sayı 10, 1–19., 8.11.2020 tarihinde <https://www.academia.edu/1635979> html adresinden erişildi.
- Apaydın B. (2015). Eğitimci Gözüyle Tasarımda Yaratıcılık Söylemi, The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication – TOJDAC, July 2015 Volume 5 Issue 3, 12- 21., 8.11.2020 tarihinde <https://acikerisim.iku.edu.tr/handle/11413/1117> html adresinden erişildi.
- Bıyıklı, N. (2014). Tekstil ve Giysi Tasarımı Eğitiminde Sanayi ile İş Birliği Projelerine Örnek Uygulamalar ve Sonuçları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi, İzmir.
- Büyüközkan G. (2005). Ürün Geliştirme Sürecine Destek Tasarım Teknikleri ve Anahtar Başarı Faktörleri, İstanbul Ticaret Üniversitesi V. Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu, 01.11.2020 tarihinde <http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/handle/11467/797> html adresinden erişildi.
- Çelik D. ve Tufan M. (2009). Tekstil Sektöründe Üniversite Sanayi İşbirliğinin Gerekliliği ve Önemi, Journal Of Azerbaijani Studies, 667-677., 08.11.2020 tarihinde <https://jhss-khazar.org> html adresinden erişildi.
- Deniz M. (2011). Kobi'lerde Yenilik, Yenilik Stratejileri ve Bir Uygulama, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, volume 11, issue 22, 141- 175, 09. 12.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susead/issue/28413/302351> html adresinden erişildi.
- Er Ö. ve Er H. A. ve Manzakoglu B. T. (2010). Tasarım Yönetimi: Tanım Kapsam ve Uygulama, 1-136., 12.2020 tarihinde <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/5200-tusiad-rekabet-stratejileri-dizisi-no-13> html adresinden erişildi.
- Erdil E. ve Pamukçu T. M. ve Akçomak İ. S. ve Erden Y. (2013). Değişen Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Üniversite Örgütlenmesi, Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi, cilt 68, no. 2, 95-127., 10.12.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/ausbf/issue/3060/42469> html adresinden erişildi.
- Karaçor Z. ve Üçler, T. Y. (2014). Bölgesel Kalkınmada Üniversite- Sanayi İş birliği: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı. 31, 167-183., 10.12.2020 tarihinde <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/132> html adresinden erişildi.
- Kerimoğlu, E. ve Güven-Güney B. (2018). İstanbul'da Yaratıcı İşgücünün Eğitimi ve Endüstri Pratikleri Üzerine Bir Değerlendirme, SosyoEkonomi, Vol. 26(37), s. 57-80. 09. 12.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosyoekonomi/issue/38370/336328> html adresinden erişildi.
- Kiper M. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Üniversite-Sanayi İş birliği ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Programı, 1-161. 02. 10.2020 tarihinde <https://en.ttgiv.org.tr/tr/yayinlar/dunya-da-ve-turkiye-de-universite-sanayi-isbirligi> adresinden erişildi.
- Kurt Ü. ve Yavuz M. (2013). Üniversite-Sanayi İş birliği: Dünü, Bugünü, Geleceği, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 17(1), özel sayı, 50-57., 24.10.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/193882> html adresinden erişildi.
- Öztürk A. (2016). Tasarım Eğitiminde Disiplinlerarası Yaklaşımlar ve Tasarımcı Düşünüş Modeli, International Journal Of Interdisciplinary And Intercultural Art, cilt 1, sayı:1 57-72.,04.10.2020 tarihinde http://www.ijjia.com/wp-content/uploads/makale_files/33407416 html adresinden erişildi.
- Peker İ. ve Ar İ. ve Baki B. (2014). Üniversite Sanayi İşbirliğinin Gelişmesinin Önündeki Engellerin AAS Yöntemiyle Belirlenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, cilt: 28, sayı: 3, 107-126, 01.11.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/atauniiibd/issue/2714/35955> html adresinden erişildi.
- Tunalı H. ve Toprak B. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Üniversite Sanayi İş Birliği ve Yenilikçi Üretim, Siyaset Ekonomi Yönetim Araştırmaları Dergisi, cilt: 5, sayı: 4, 237-257., 04.10.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/sevad/issue/53365/709510> html adresinden erişildi.
- Yalçıntaş M. (2014). Üniversite-Sanayi-Devlet İşbirliğinin Ülke Ekonomilerine Etkileri: Teknopark İstanbul Örneği, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, cilt: 5, sayı: 10, 83106, 04.10.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3992> html adresinden erişildi.
- Yücel, İ. H. (1997). Bilim-Teknoloji Politikaları ve 21. Yüzyılın Toplumu, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı, 1-119, 11.08.2020 tarihinde <http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/yucel.pdf> adresinden erişildi.